

JEZIK

Pisni in ustni del izpita

Bere oziroma poslušá neumetnostno besedilo, in sicer :

- uradno vabilo, zahvalo, opravičilo, izjavo, prošnjo, potrdilo, pooblastilo,
- življenjepis,
- zapisnik,
- javno vabilo, zahvalo, pismo,
- obvestilo, poročilo, novico,
- intervju, reportažo, oceno,
- poljudnoznanstveni članek,
- predstavitev osebe, kraja, naprave, postopka,
- strokovno poročilo (delovni dnevnik),
- besedilo ekonomske in politične propagande.

Razčlenjuje brano (oziroma poslušano) besedilo, tako da:

- prepozna namen, temo (morebitne pod teme) in bistvene podatke besedila ter razmere med njimi,
- ugotovi okoliščine nastanka besedila,
- ugotovi vrsto besedila po merilih za razvrščanje glede na
  - praktični namen,
  - prenosnik,
  - spodbujanje naslovnika k odzivu,
  - razodevanje sporočevalca,
  - izbran krog naslovnikov,
  - družbeno razmerje med sporočevalcem in naslovnikom,
  - družbeno vlogo sporočevalca (zasebnik, uradnik, publicist, strokovnjak),
  - sporočilni namen,

- način razvijanja teme (slogovni postopek),
- ugotovi vlogo nebesednih spremljevalcev pisanja oziroma govorjenja,
- ugotovi pomensko, slovnično in aktualnostno povezanost povedi med seboj ter prepozna, kako je izražena,
- enostavčne povedi združuje v zloženo poved,
- pretvori premi govor v odvisnega in obratno,
- ugotovi število povedi v delu besedila, določi število stavkov v izbrani povedi,
- prepozna stavčno sestavo povedi (enostavčne in zložene povedi, priredno in podredno zložene povedi, vrst odvisnikov in priredij),
- pretvori odvisnike v navadne (besednozvezne) stavčne člene in obratno,
- ugotovi stavčne člene in njihove dele v enostavčni povedi,
- poišče slogovno zaznamovani besedni red,
- poišče prevzeto besedo (sposojenko, tujko, citatno besedo) in jo zamenja z domačo ustreznico,
- poišče eno-in več pomenke,
- poišče nadpomenke, sopomenke, protipomenke, podpomenke in blizuzvočnice,
- ugotovi pravilnost zapisa lastnega/občnega imena,
- določi besede iste besedne družine, tem besedam pa koren,
- določi tvorjenost, tvorjenkam pa besedotvorne morfeme in približno skladijsko podstavo,
- pretvori besedne zveze v tvorjenke,
- določi stalne besedne zveze in jih zamenja s prostimi besednimi zvezami,
- določi slogovno zaznamovane besede in opredeli ustrezne sporazumevalne okoliščine ter navede slogovno nezaznamovane ustreznice,

- pravopisno uredi besedilo (velika začetnica, ločila, pisanja skupaj/narazen, deljenje),
- določi izgovor zapisane besede,
- prepozna besedo določene vrste oziroma določeno obliko besede,
- besedi določi besedno vrsto in temeljne oblikovne lastnosti,
- postavi besedo v določeno obliko,
- znajde se v slovarskem sestavku SSKJ in v terminološkem slovarju,
- vrednosti ustreznost, razumljivost, učinkovitost in jezikovno pravilnost besedila.